

EESTI KÜLALIIKUMINE KODUKANT

Küla liikumise strateegia 2030

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS.....	2
2	ORGANISATSIOONI KUJUNEMINE JA SAAVUTUSED.....	3
3	KÜLALIIKUMISE OLUKORRA KIRJELDUS.....	5
3.1	Uuringute ja küsitluste järelused	5
3.2	Külaliikumise SWOT.....	7
4	KÜLALIIKUMISE STRATEEGIA.....	9
4.1	Eestimaa külaelu visioon 2030	9
4.2	Võtmevaldkonnad ja eesmärgid.....	9
4.3	Möödikud ja vajalikud tegevused.....	10
4.3.1	POLIITIKATE MÕJUTAMINE	10
4.3.2	MAAL ELAMISE KUVAND	11
4.3.3	KOOSTÖÖ JA KAASAMINE	11
4.3.4	KOGUKONNA ETTEVÕTLUS JA -TEENUSED	12
4.4	Organisatsiooni arengu- ja kommunikatsioonistrateegia	13
4.4.1	Organisatsiooni arengueesmärgid.....	13
4.4.2	Kommunikatsiooni siht- ja sidusrühmad	13
4.4.3	Organisatsiooni tasandite rollid ja ülesanded	15
5	SEIRE JA HINDAMINE	16

Esikaanel fotod Aasta Küla 2019 konkursi kandidaatküladest:

Raba laudtee ehitus. Väätša küla. Autor: Maarja Trauss

Lapsed kontserti nautimas. Vidrike küla. Autor: Timo Arbeiter

1 SISSEJUHATUS

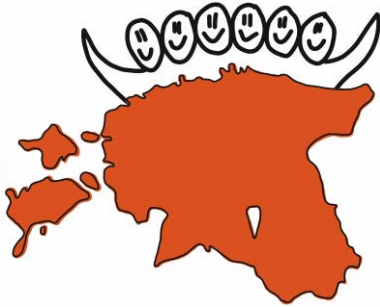
Käesolev dokument „Eesti Külaliikumine Kodukant strateegia 2019-2024“ on koostatud külaliikumise valdkondlike tegevuste pikaajalisemaks planeerimiseks, sihipärasemaks juhtimiseks, prioriteetide seadmiseks ja tulemuste, sealhulgas ühiskondliku mõju hindamiseks. Strateegia peamiseks elluvijaks on Eesti Külaliikumine Kodukant (edaspidi Liikumine Kodukant, Kodukant)

Külaliikumine Kodukant strateegia koostati ajavahemikul september 2018 kuni mai 2019. Selleks viidi läbi kolm seminari osalejate koguarvuga 61. Sisendit saadi ka novembris 2018 läbi viidud veebiküsitlusest, millele vastas 225 külaelanikku üle Eesti. Küsitluses ilmnenuid võtmeteemasid arutati jaanuaris 2019 külavanemate suurfoorumil Pärnus. Täiendavat infot olukorra kohta saadi omavalitsustelt külaliikumise seisu kaardistusest ning maakondlike koordinaatorite küsitlusest. Ekspertidena aitasid protsessi nõustada ja dokumenti koostada Ivika Nõgel ja Margus Timmo (MTÜ Partnerlus).

2 ORGANISATSIOONI KUJUNEMINE JA SAAVUTUSED

Eesti Külaliikumise Kodukant **missioon** on ühendada oma kodukoha elukeskkonda ja külakogukondi arendavaid ühendusi, toetades kohalikku algatust, kodanikuaktiivsust ja ettevõtlikkust ning teostada riigi tasandil valdkondlikku huvikaitset.

Eesti Külaliikumine Kodukant on rahvaliikumine, mis ühendab oma kodukandi elukeskkonda arendavaid mittetulundusühinguid ning toetab külade ja alevike tasakaalustatud arengut. Kodukant kannab edasi maaelu väärtusi, mis tugevdab positiivset maaelu mainet. Liikumise Kodukant moto on: **Kogu Eesti elab!**

Ühendus alustas oma tegevust mitteformaalse liikumisena 1996. aastal. Juriidilise registreerimiseni jõuti 1997. aasta 9. oktoobril, mil organisatsioon asutati mittetulundusühingute liiduna.

Asutajaliikmeid oli 13 mittetulundusühingut ja ühendus kandis toona nime Eesti Külade ja Väikelinnade Liikumine Kodukant.

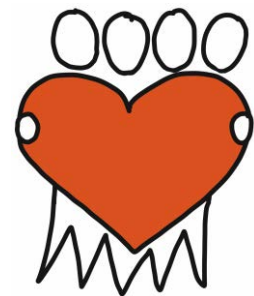
Eesti külaliikumise Kodukant kõrgeim otsustusorgan on üldkogu. 3-liikmeline juhatus on määratud üldkogu poolt ning viib ellu ühingu eesmärgi ja esindab ühingu üle-riigilisel tasandil. Juhatus on värvanud meeskonna valdkondade ja / või ülesannete täitmiseks. Iseseisvatest juriidilised isikutest liikmeskond viib ellu oma piirkonnas külaliikumise üldeesmärkidest tulenevaid tegevusi.

2019. aastal on Liikumisel Kodukant 20 liiget: Arengu ja Stabiilsuse Sihtasutus; Vastseliina Külade Ühendus; Kuhjavere Küla Selts, Taheva Külade Ühendus, Lääne- Virumaa Maanaiste Liit, Avinurme Külavanemate Ühendus ning 15 maakonnaühendust: Kodukant Harjumaa, Hiiumaa Kodukant, Ida-Virumaa Külade Esindus, Jõgevamaa Kodukandi Ühendus, Kodukant Järvamaa, Läänema Kodukant, Virumaa Lootus, Põlvamaa Liikumine Kodukant, Pärnumaa Kodukant, Rapla Maakonna Külade Liit, Saaremaa Kodukant, Kodukant Tartumaa, Valgamaa Kodukandi Ühendus, Ühendust Kodukant Viljandimaa, Kodukant Võrumaa.

Eesti Külaliikumine Kodukant ühendab oma tegevuses läbi maakondlike katusorganisatsioonide liikmete 2017 aastal oli see vastavalt 295 juriidilist isikut ja 337 füüsilist isikut, seega kokku 632 liiget.

Organisatsioonis väärtustame:

- avatust ja läbipaistvust oma tegevuste kavandamisel;
- kogukonna ühtekuuluvustunde ja omavahelise koostöö arendamist;
- maapiirkondade elanike ettevõtlikkuse arendamist;
- tegevustes keskkonnasäästliku arengu põhimõtetest lähtumist.

Liikumise kodukant kõige silmapaistvamad saavutused on:

- Kohaliku omaalgatuse programmi käivitamine koostöös Siseministeeriumiga ning Leader programmi käivitamine Eestis.
- Järjepidevus Eesti külade maapäeva korraldamisel iga kahe aasta tagant ning maapäeva otsuste viimine riigi tasandile. Viimasel järjekorras 12ndal Maapäeval Vana-Võidus võeti vastu Vabariigi Valitsusele, ministeeriumidele, koostööpartneritele ja kogukondadele suunatud manifest, mille 11 punkti kutsuvad kõiki osapooli tegema ühiseid pingutusi külaelu ja maaelu arendamisel. Manifest on olnud oluliseks alusdokumendiks Kodukandi tegevuste planeerimisel.
- Aasta külade konkursi korraldamine alates 2005 aastast, mis on tõstnud külakogukondade eneseteadvust ning aidanud kaasa maaelu positiivsele kuvandi tekkele.
- Külavanemate rolli esile tõstmine, nende suutlikkuse arendamine, toetavate abimaterjalide ning külavanema statuudi juhendmaterjali väljatöötamine.

3 KÜLALIHKUMISE OLUKORRA KIRJELDUS

3.1 Uuringute ja küsitluste järelused

Antud strateegia on koostatud kontekstis, kus pisut enam, kus poolteist aastat tagasi on riigis toimunud **haldusreform**, mis kahandas omavalitsuste arvu oluliselt - endise 213 kohaliku omavalitsuste asemel jäi neid alles 79. Neist 69 hõlmavad vähemalt osaliselt ka maapiirkonda. See protsess on oluliselt mõjutanud külakogukondi. Suuremate linnadega ühinenud maapiirkondade jaoks on see tähendanud väljakutset, kuidas selgitada hajaasustusega piirkondade vajaduste erinevust võrreldes tiheasustusega. Uues olukorras on külakogukondadel põhjust rohkem mõelda huvikaitse tõhustamisele. Selles protsessis on oluline roll külavanematel.

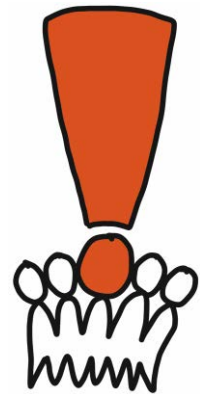
Aastal 2017 läbi viidud kaardistuse põhjal on Eestis 1200 külaseltsi, 1171 külavanemat ja 336 külamaja.

Aastal 2017 läbi viidud „**Külavanemate institutsionaalse võimekuse uuring**“ (OÜ Teravik) tõi selgelt esile peamised ootused külavanemale ning aitas liikumisel Kodukant täpsustada külavanema rolli ning töötada välja soovituslik mudel külade ja omavalitsuse koostööle.

Uuringus selgus, et külavanema rolli nähakse asjas kasvavat. Eelkõige nähakse külavanemat küla huvide esindajana koostöös kohaliku omavalitsusega. Kohalik omavalitsus ootab siin pigem külavanema enda initsiatiivi. Külade eestvedajad aga ootavad, et külade kaasamises ja koostöö korraldamises võtaks initsiatiivi kohalik omavalitsus.

Antud olukorras soovitas uuringu meeskond järgmist:

- Rakendada mudelit, milles külavanem ja külaselts toimetavad koostöös. Külavanemal on selge esindusfunktsioon ja kontaktisiku roll. Külaseltsil on tugev meeskond ja selge juriidiline vorm, et rahastusi taotleda ja tegevusi ellu viia.
- Luua üleeestiline juhendmaterjal, mis põhineb toimivate külade näidetel, annab külavanema rolli selgust ja toetab külavanema aktiivsemat tegutsemist.
- Vedada eest külaelu edendamise teemalist koolitusprogrammi omavalitsuste ametnikele.
- Soovitada statuudis külavanemate/külade esindajate ümarlaudu kui toimivat KOVi ja külade koostöömudelit.
- Soovitada omavalitsustel määrata külaelu valdkond ühe konkreetse ametniku tööülesannete hulka ning moodustada volikogu juurde külaelu teemadega tegelev komisjon.

Viimasel paaril aastal on külavanemate valdkonda arendades lähtunud just neist soovitustest.

2019 kevadel viis Kodukant **kohalike omavalitsuste** seas läbi **kaardistuse**, mis uuris, kuidas on kohalikes omavalitsustes rakendatud meetmeid külade arendamiseks ning kaasamiseks. Kaardistusele vastas 44 kohalikku omavalitsust 69st.

Kaardistuse kohaselt oli omavalitsustes kõige enam rakendatud kogukondade rahastamise korda, külaelu teemadega tegelevat volikogu komisjoni ning ametnikku. Vähem on meetmetena kasutusele

võetud volikogu poolt kinnitatud külavanema statuuti, külade ümarlauda ning külavanemate valimisele kaasa aitamist.

Rahvastikustatistika näitab endiselt **elanikkonna kahanemise maapiirkondades** ning koondumist linnadesse. Siiski on järjest rohkem väiksemaid paikkondi, kus elanike arvu vähenemine on selgelt pidurdunud või isegi pöördunud kasvule (Muhumaa, Saaremaa, Setomaa, Rõuge jne). Sageli on positiivsete trendide taga tugev identiteet, kogukonnatunne ning omavalitsuse pingutused potentsiaalsete uuelanike kõnetamisel.

Viimase kümne aasta jooksul on **maaelu** kuvand muutunud positiivsemaks ning täna räägime pigem sellest, kuidas maale soovivad noored pered leiaks endale sobiva elukoha ning töö või kuidas neil õnnestuks uue elukoha sisseeadmisel saada pangalaenu. Ehk maal elamine on muutunud oluliselt populaarsemaks sooviks, kuid jääb siiski paljudele kättesaamatuks.

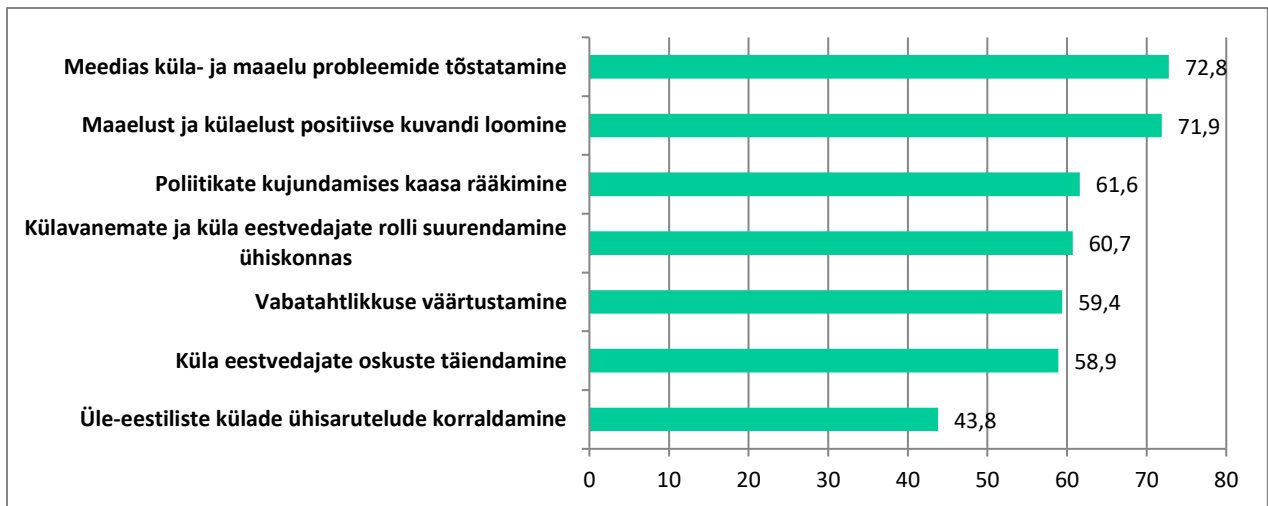
Novembris Kodukandi poolt 2018 **maaelanike seas läbi viidud küsitluses** selgus, kuidas maal elavad inimesed ise oma olukorda tajuvad. 225 vastajaga küsitlusest ilmnes, et:

- maal elavad inimesed väärtustavad inimsuhteid, looduskeskkonda, ise tegemise võimalust, rahu, vaikust ja turvalisust;
- maaelu tugevusteks peetakse looduslähedust, head kasvukeskkonda lastele, head asukohta ja turvalisust;
- muret teeb maaelanikele töökohtade ja teenuste kaugus, noorte ja aktiivsema elanikkonna vähesus, teede ja ühistranspordi kehv olukord, madalad sissetulekud ning omavalitsuste ükskõiksus maakogukondade suhtes.

2019 aastal viis liikumine Kodukant maaelanike seas läbi veebiküsitluse „**Teenuste kättesaadavus kodukohas**“, millele vastas üle 600 inimese. Küsiti arvamust 13 erineva teenuse kättesaadavuse kohta vastaja kodukohas. Avatud vastused andsid täiendavat infot, millised on probleemid antud teenuse liigiga. Selgus, et kõige paremaks peeti raamatukogude ka haridusasutuste kättesaadavust ning kõige kehvemaks pangateenuste ja ühistranspordi kättesaadavust.

Maapiirkondade arengusse on panustanud ka **Euroopa Liidu struktuurifondid**, iseäranis Leader programm, mis on kättesaadav nii külaseltsidele kui ka mikroettevõtjatele. Algamas on uue programmiperioodi 2021-2027 planeerimine, mis tõenäoliselt tähendab toetuste kahanemist ning omaosaluse nõude suurenemist. Vähenevate ressursside olukorras muutub iseäranis oluliseks koostöö nii külade vahel kui ka kogukondade koostöö omavalitsusega.

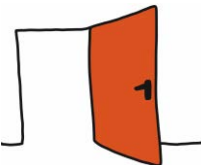

Kodukandi küsitluses 2018 uuriti ka maaelanike ootusi, mida peaksid külad tegema **üle Eesti üheskoos**. Järgnev tabel peegeldab vastajate hinnanguid protsentuaalselt.

Ülalolevad hinnanguid on arvestatud ka antud strateegia prioriteetide sätestamisel.

3.2 Külaliikumise SWOT

Küsitluste ning arutelude baasil on liikumine Kodukant sõnastanud Eestimaa külade SWOT'i ehk tugevuste-nõrkuste-võimaluste- ohtude analüüsi.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
<ul style="list-style-type: none"> ☐ looduslähedane, rahulik ja turvaline elukeskkond; ☐ hea kasvukeskkond lastele; ☐ kogukondlik tugi külates; ☐ maainimeste nutikus keerulistes oludes hakkama saamisel; ☐ tugev külaliikumise traditsioon. 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ noorema aktiivsema elanikkonna vähesus; ☐ eestvedajate nappus külates; ☐ vähene elanike kaasatus ja koostöö kogukondades; ☐ kogukondade nõrk koostöö omavalitsuse tasandil; ☐ töökohtade ja sissetulekute vähesus
VÕIMALUSED	OHUD
<ul style="list-style-type: none"> ☐ suurenenud huvi maaelu, sealhulgas oma toidu kasvatamise vastu; ☐ maale tulnud inimeste oskused ja teadmised; ☐ IKT arenguga seotud kaugtöö võimalused; ☐ rikkalik loodusressurs ja kultuuripärand; ☐ mitmekesised toetused maatettevõtjatele 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ kohalike/avalike teenuste kaugenemine; ☐ omavalitsuste tähelepanu ja ressursside koondumine keskustesse; ☐ regionaalpoliitika nõrkus; ☐ kasvav bürokraatia, kui aktiivsuse pärssija.

Kaaludes, kuidas ülalmainitud asjaolusid arvestades saaks tugevusi võimendada, nõrkusi vähendada, võimalusi paremini ära kasutada ning ohte maandada, jõuti analüüsi käigus järgmisele tulemusele:

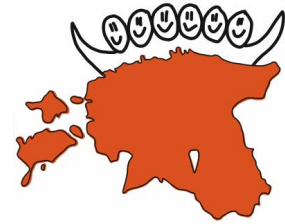
1. Kasutades maapiirkondade elukeskkonna eeliseid (looduslähedus, turvalisus, lapsesõbralikkus) **turundada maaelu** neist väärtustest huvitatud noortele aktiivsetele peredele.
  2. Kasutades külaliikumise pikka traditsiooni, maainimeste nutikust ja nende oskusi sekkuda jõulisemalt **regionaalpoliitilistesse** diskussioonidesse.
  3. Kasutades nutikate inimeste panust ja tugevdades **koostöö võimekust** kogukondade sees ja vahel, saavutada **omavalitsustes** asjatundlikum ja toetavam suhtumine külaelu temaatikasse.
  4. Kasutades maal olevaid loodus- ja kultuuriressursse, arenevad IKT võimekust ning olemasolevaid toetusi, luua eeldusi **töökohtade ja teenuste** säilitamiseks ja uute tekkeks.
- Neid järeltusi on järgnevas peatükis arvestatud võtmevaldkondade defineerimisel ning eesmärkide püstitamisel.

4 KÜLALIIKUMISE STRATEEGIA

4.1 Eestimaa külaelu visioon 2030

Strateegiaprotsessi käigus sõnastati valdkonna visioon aastaks 2030.

- Eestimaa küla on äge paik. Siin tegutseb ettevõtlik ja ühteoidev kogukond, kes elab loodusega kooskõlas ning kasutab nutikalt ja säästvalt kohalikke ressursse.
- Külas elavad terved ja elurõõmsad inimesed, kellest suur osa töötab kodus või lähiümbruses. Külakogukond väärtustab ja hoiab oma eripärasid ja traditsioone.
- Kohalikud omavalitused toimivad avatud koostöös kogukondadega ning on ühiselt loonud hea elukeskkonna tulevatele põlvetele. Maal elamine on Eestis populaarne.

4.2 Võtmevaldkonnad ja eesmärgid

Lähtuvalt SWOT analüüsist ning külaliikumise visioonist valis liikumine Kodukant välja neli võtmevaldkonda, millele strateegias keskenduda. Need on järgmised:

Poliitika mõjutamine

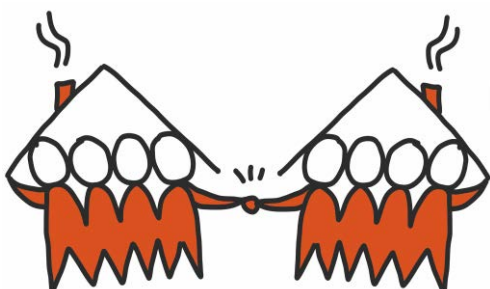
Külaliikumise Kodukant 2018 aasta küsitluses, külavanemate foorumil ning liikmete aruteludes tõusis selgelt esile ootus, et organisatsioon võtaks aktiivsema rolli maaelu mõjutavate poliitikate kujundamisel ehk siis teostaks mõjusalt maaelanike ja maakogukondade huvikaitset. Selles valdkonnas püstitati kaks eesmärki:

- Kodukant on riigi jaoks strateegiline partner poliitikate kujundamisel.
- Kodukant on ühiskonnas arvamusiider maaelu teemadel.

Maal elamise kuvand

Maal elamise maine on tõusutrendis. Ka Kodukandi küsitlus näitas, et maal elavad inimesed on teadlikud oma elukeskkonna tugevustest – turvalisusest, looduslähedusest ja lapsesõbralikkusest. Kodukandilt oodatakse nende väärtuste teadvustamist ühiskonnas, sealhulgas edulugude esile toomist. Maaelu mainekujundus on suunatud just neile sihtrühmadele, kelle jaoks täna maaelu kõige rohkem väärtust pakub ehk ettevõtlikud inimesed ja lastega pered. Siit ka eesmärgi püstitus:

- Maal elamine on muutunud mainekaks noorte perede ja ettevõtlike inimeste sihtgrupis.

Koostöö ja kaasamine

Uuringutest, küsitlustest ja aruteludest ilmneb, et maaelu piiratud ressursside tingimustes on edu eelduseks oskus kaasata ja koostööd teha. Erilise tähelepanu all on külade ja kohalike

omavalitsuste koostöö ning küladevaheline koostöö omavalitsuse tasandil, mis on võtmeteguriks maakogukondade huvikaitse teostamisel. Siit ka kaks eesmärki:

- Külades, valdades ja Kodukandi organisatsioonis on tõusnud koostöö ja kaasamise võimekus.
- Omavalitsustes on välja kujunenud külade/kogukondade kaasamise ja koostöö mudelid.

Kogukonna ettevõtlus ja –teenused

Maapiirkondade elujõu kasv ei sõltu pelgalt positiivsest mainest ega koostööst. Oluline on ka endale, lähedastele ja naabritele tööd ja elatist pakkuda. Siin saavad külakogukonnad oma panuse anda kasvatades oma võimekust uusi teenuseid ja tooteid luua ning nii maaelanike sissetulekuid suurendada.

Eesmärk on järgmine:

- Külades ja kogukondades on tõusnud võimekus luua eeldusi töökohtade tekkeks ja kogukonnateenuste pakkumiseks.

4.3 Mõõdikud ja vajalikud tegevused

Iga eesmärgi poole liikumiseks lepiti kokku mõõdikud, mida seirata ning järgi otsustada, kas liigutakse eesmärgi suunas. Samuti sõnastati peamised tegevused, mille abil neid eesmärke saavutada, mis on aluseks organisatsiooni igaaastaste tegevuskavade koostamiseks.

4.3.1 POLIITIKATE MÕJUTAMINE

Eesmärk 1.1	Mõõdikud
Kodukant on riigi jaoks strateegiline partner poliitikate kujundamisel.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kodukandi partnerorganisatsioonide arv. ▪ Riiklike ümarlaudade ja komisjonide arv, kuhu Kodukant on kaasatud
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ leppida kokku partnerorganisatsioonidega koostöö eesmärgid ning edastada sõnumeid koordineeritult; ▪ teotada Leader liidu eesmärki saavutada CLLD (Community Led Local Development – kogukonna juhitud kohalik areng) põhimõtete ja multifondide kasutuselevõtmise perioodil 2021-2027 (manifest); ▪ teha koostööd maaelu ja maapiirkonna mõistete defineerimiseks (manifest); ▪ olla suhtluses ja sõnumite edastamisel järjepidev; ▪ saavutada riigiga püsirahastatud partnerlus. 	
Eesmärk 1.2	Mõõdikud
Kodukant on ühiskonnas arvamusi liider maaelu teemadel.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kodukandi juhid on mõjukate edetabelis ▪ Kodukandi tuntus maaelanike sihtgrupis
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viia regulaarsel läbi küsitlusi maaelanike seas ja teadvustada tulemusi; 	

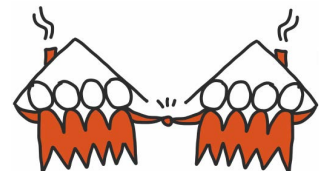
- järjepidevalt koostada ja edastada sõnumeid meedias ning partneritele;
- teadvustada ja viia ellu külade maapäeva tulemusi;
- luua head koostöosuhted kohalike omavalitsustega;
- arendada Kodukandi võrgustiku (sealhulgas külavanemate) valdkondlikke kompetentse ning turunduskommunikatsiooni oskusi.

4.3.2 MAAL ELAMISE KUVAND

Eesmärk 2.1	Mõõdikud
Maal elamine on muutunud mainekaks noorte perede ja ettevõtlike inimeste sihtgrupis.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maaelu positiivsete kajastuste dünaamika positiivne. (Maaelu ministeeriumi meediamonitoring) ▪ Kodukandi küsitlustele vastanute hulgas „uusmaakate“ osakaalu dünaamika.
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ viia ellu maa- ja külaelu mainet ning nähtavust tõstvad ettevõtmised (Maal elamise päev, aasta küla konkurss, tegusa maanoore/maapere konkurss jne). ▪ panustada teistesse maaelu mainekujunduslikesse üritustesse nagu avatud talude päev, avatud sadamate päev, kohvikute päevad jne; ▪ võimendada sotsiaalmeedias ja ajakirjanduses külades tehtavat (üritused, edulood). 	

4.3.3 KOOSTÖÖ JA KAASAMINE

Eesmärk 3.1	Mõõdikud
Külades, valdades ja Kodukandi organisatsioonis on tõusnud koostöö ja kaasamise võimekus.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Küsitlus näitab koostöö kasvu kogukondade sees ja külade vahel ▪ Külavanemate ja külaseltside arv baastase vastavalt 1171 ja 1200 ▪ Vabatahtlike osakaalu muutus ühiskonnas. Baastase 2019 on 46%
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ korraldada külavanemate ja eestvedajate koolitusi motiveerimises, kaasamises, delegeerimises, koostöös. ▪ väärtustada vabatahtlikkust, teadvustada seda elu loomuliku osana; ▪ viia läbi vabatahtlikkuse mainekampaaniaid (näiteks teadvustada millist vabatahtlikku tööd teevad ministrid); ▪ kaasata noored kogukonna eestvedamisse tugevdada koostööd koolide, noorteorganisatsioonidega. 	

Eesmärk 3.2	Mõõdikud
Omavalitsustes on välja kujunenud külade/kogukondade kaasamise ja koostöö mudelid.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ KOVide arv, kus on rakendatud kogukondade koostöö mudelit (külavanema statuut, külaelu komisjon, külade rahastamise kord, külaelu toetav ametnik, külade ümarlaud või ühendus)
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tõsta külavanemate staatust ning oskusi kogukonna kõneisikutena (manifest); ▪ viia läbi külavanemaid jõustavaid üritusi nagu külavanemate foorum, külavanemate koolitused ja õppereisid; ▪ Koostada kogukonnatööle abimaterjale (koostöömudelite best practice, külavanema ABC, käsiraamat jne); ▪ koolitada ja nõustada omavalitsusametnikke kogukonnakoostöö ja kaasamise teemadel (manifest); ▪ saavutada KOKS'i muudatused, mis annavad külavanematele ja kogukondadele suuremad volitused eelnõude algatamisel; ▪ tagada maakonnas kogukondade nõustamine. 	

4.3.4 KOGUKONNA ETTEVÕTLUS JA -TEENUSED

Eesmärk 4.1	Mõõdikud
Külades ja kogukondades on tõusnud võimekus luua eeldusi töökohtade tekkeks ja kogukonnateenuste pakkumiseks.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Külamajade poolt pakutavate teenuste ja töökohtade arvu muutus maapiirkondades.
<p>Selleks on vaja:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kaardistada piirkondade vajadused ettevõtluse arenguks; ▪ kaardistada üle-eestiliselt külamajade võimekus; ▪ toetada kogukondi kaugtööd võimaldavate koostöökeskuste välja arendamisel; ▪ viia läbi kogukonnateenuste alaseid koolitusi ja seminare (manifest). 	

4.4 Organisatsiooni arengu- ja kommunikatsioonistrateegia

Organisatsiooni arendamine ning kommunikatsioonitegevus peavad toetama strateegia „Külaliikumine 2030“ eesmärkide elluviimist.

4.4.1 Organisatsiooni arengueesmärgid

- Saavutada külaliikumise Kodukant suurem osaluse Eesti maaelupoliitikat puudutavates diskussioonides.
- Parandada Külaliikumise toimimiseks vajalikku rahastamist.
- Suurendada Kodukandi võrgustiku liikmeskonda, nende võimekust ning kaasatust.
- Luua suurem sidusus koostööpartneritega kujundamaks Eesti maaelu poliitikateüleselt.
- Suurendada külaliikumise toetajate hulka kohalikul tasandil.

4.4.2 Kommunikatsiooni siht- ja sidusrühmad

Lähtuvalt külaliikumise strateegilistest eesmärkidest ning Kodukandi kui organisatsiooni arengueesmärkidest teadvustati peamised sihtrühmad ning neile suunatud peamised sõnumid.

Sihtrühmad	Põhisõnumid	Lühisõnum
POLIITIKAKUJUNDAJAD: maaeluministerium, riigihalduse minister (rahandusministerium), riigikogu ja kohalikud omavalitsused	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukant soovib osaleda ja panustada oma võrgustiku kompetentsiga maksimaalselt Eesti maaelupoliitika kujundamisse. • Kodukant on Eesti suurim ja kõige laiapõhjalisem kohaliku kogukonna tegevuse kompetentsikeskus, Eesti Külade Maapäeva korraldaja ning maakogukondade manifesti edastaja ja elluviija ning võib olla juhtpartneriks maaelupoliitika kujundamisel.	<ul style="list-style-type: none"> • Oleme maaelu asjatundjad! • Tahame panustada Eesti maaelu arengusse!
RAHASTAJAD: maaelu-, sotsiaal- ja siseministerium, riigihalduse minister, kohalikud omavalitsused,	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukandil on olemas toimiv liikmete ja koostööpartnerite võrgustik, mis aitab ellu viia rahastajate maaeluga seotud tegevusi, samuti annab sisendi	<ul style="list-style-type: none"> • Meil on kogu Eestit hõlmav suutlik võrgustik!

<p>Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Eesti Leader Liit</p>	<p>seadusloomeks, uute vajalike arengu- ja tegevuskavade loomiseks jms.</p>	
<p>KOOSTÖÖPARTNERID</p> <p>Maaeluvõrgustik, Eesti Leader Liit, põllumajanduskaubanduskoda, maaeluministerium, MES, kohalikud omavalitsused, EMSL; Eesti Maaomavalitsuste Liit; Sotsiaalsete Ettevõtete Võrgustik, Maamajanduse Infokeskus, ANDRAS, Eesti Vabaharidusliit, PREPARE, Forum Synergie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukant on usaldusväärne partner nii riigisisestele kui ka rahvusvahelistele organisatsioonidele ja ühendustele, mille tegevuse eesmärgid on sarnased Eesti Külaliikumise Kodukant strateegias paika pandud eesmärkidele, et üheskoos kujundada ning ellu viia Euroopa ja Eesti maaelupoliitikat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teeme partneritega ühiste eesmärkide nimel koostööd!
<p>LIIKMED ja VÕRGUSTIK:</p> <p>Kodukandi liikmesorganisatsioonid ning nende liikmesorganisatsioonid. Eesti Külaliikumine Kodukant ühendab oma tegevuses läbi maakondlike katusorganisatsioonide liikmete 295 juriidilist isikut ja 337 füüsilist isikut, seega kokku 632 liiget</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Panustades maksimaalselt maaelupoliitika kujundamisse, esindab Eesti Külaliikumine Kodukant parimal moel oma liikmeskonna huve. • Kodukant aitab kaasa kogukondliku tegevuse edendamisele Eesti maapiirkondades, väärtustades ja arendades külaelu, pärimuskultuuri ja vabatahtlikku tegevust. • Ühendus pakub liikmetele tugitegevusi ja kindlustunnet esindusorganisatsiooni näol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustame ja toetame kogukondlikku tegevust!
<p>LAIEM AVALIKKUS:</p> <p>külade elanikud, maaelust huvitatud inimesed üle Eesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eestimaa küla on elamiseks suurepärase paik, kus tegutseb elurõõmus, ettevõtlik ja ühte hoidev kogukond. • Maakogukonna arvamusi esindab Eesti Külaliikumine Kodukant parimal moel maal elavate inimeste huve. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eestimaa küla on suurepärase elupaik! • Seisame maaelu edu eest!

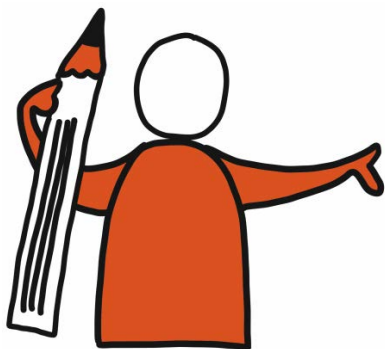
4.4.3 Organisatsiooni tasandite rollid ja ülesanded

Kodukant kui organisatsioon arendab külaliikumist mitmed erineval tasandil. Organisatsiooni sisestes aruteludes on ilmnenud vajadus täpsustada erinevate tasandite rolle ja peamisi ülesandeid.

Tasand	Rollid, ülesanded
ÜLERIIGILINE TASAND (juhatus, külavanemate juhtgrupp, kõneisikud)	<ul style="list-style-type: none"> - Kontaktide loomine ja hoidmine võtmeisikute, poliitikute ja otsustajatega. - Koostöö eesmärgistamine ja elluviimine parterorganisatsioonidega (aluseks manifest). - Arvamusliidri rolli võtmine - sõnumite kujundamine ja edastamine - Suurprojektide käivitamine ja juhtimine (vastavalt strateegiale) - Liikmeskonna informeerimine, kaasamine ja ühendamine - Liikmete võimekuse toetamine
MAAKONDLIK TASAND (maakonnaühendused)	<ul style="list-style-type: none"> - Külaliikumise ja kogukondliku koostöö propageerimine maakonnas - Kogukondade innustamine ning nende võimekuse toetamine. - Külade ühenduste tekke toetamine ja innustamine kohalikes omavalitsustes - Osalemine koordinaatorina Kodukandi üleriigilistes projektides ja algatustes - Kogukondadele vajaliku info edastamine - Külaliikumist toetavate algatuste ja projektide käivitamine
OMAVALITSUSE TASAND (vallaülesed või piirkondlikud ühendused)	<ul style="list-style-type: none"> - Vallasiseste koostöö struktuuride loomine (ümarlaud, piirkonnakogud, külade või külavanemate ühendused) - Külade huvikaitse teostamine - Koostöö omavalitsusega külade võimekuse ja elukeskkonna parandamiseks - Koostöös maakonnaühendusega kogukondade innustamine ning külavanemate ja eesvedajate oskuste ja teadmiste tugevdamine.
KOGUKONNA TASAND (külavanemad, külaseltsid, külamajad)	<ul style="list-style-type: none"> - Elanike aktiivsuse tõstmine ning elukeskkonna parandamine maakogukondades. - Osalemine valla, maakonna ja üleriikliku tasandi tegevustes - Sisendi andmine küsitlustesse ning külaliikumise turunduskommunikatsiooni.

5 SEIRE JA HINDAMINE

Seireprotsessi aluseks on peatükis 4.3 toodud eesmärgid ning mõõdikud, mida strateegia elluviimise käigus regulaarselt hinnata.

Eesmärkide seire hindamise lähtekohaks on fikseeritud baastase, millega võrreldes saab edasiminekut hinnata. Sõltuvalt mõõdikust hinnatakse baastaseme muutust 1-3 aasta tagant. Tulemused dokumenteeritakse seirearuandes, mida esitletakse ning mõtestatakse organisatsiooni üldkoosolekul. Muutustest lähtuvalt antakse hinnang, kas, mida ja kuidas tuleks organisatsiooni strateegias, eesmärkides või tegevustes muuta.

Eesmärkide saavutamise seire maatriks

EESMÄRK	NÄITAJAD	BAASTASE (2019)	MUUTUS (aastal)	JÄRELDUS/ KOMMENTAAR
1.1 Kodukant on riigi jaoks strateegiline partner poliitikate kujundamisel.	<ul style="list-style-type: none"> Kodukandi partnerorganisatsioonide arv. Alaliste Riiklike ümarlaudade ja komisjonide arv, kuhu Kodukant on kaasatud 	<ul style="list-style-type: none"> 3 (KÜSK, Eesti Leader Liit; Maaeluvürgustik) 3 (EKAK, PÕKA, Kutsekomisjon) 	2020 2020	
1.2 Kodukant on ühiskonnas arvamusi liider maaelu teemadel.	<ul style="list-style-type: none"> Kodukandi juhid on mõjukate edetabelis Kodukandi tuntus maaelanike sihtgrupis 	<ul style="list-style-type: none"> 2017 Maaleht Küsitlus 2018 maaelanike seas: Kodukanti teadis 79,4 % vastanuist 	2020 2021	
2.1 Maal elamine on muutunud mainekaks noorte perede ja ettevõtlike inimeste sihtgrupis.	<ul style="list-style-type: none"> Maaelu positiivsete kajastuste dünaamika positiivne. Kodukandi küsitlustele vastanute hulgas „uusmaakate“ osakaalu dünaamika. 	<ul style="list-style-type: none"> Maaeluministeeriumi raport Küsitlus 2018 maaelanike seas: 15% vastanutest oli maal elanud alla 10 aasta. 	2021	
3.1 Külades, valdades ja Kodukandi organisatsioonis on tõusnud koostöö ja kaasamise võimekus.	<ul style="list-style-type: none"> Küsitlus näitab koostöö kasvu kogukondade sees ja külade vahel Külavanemate ja külaseltside arv Vabatahtlike osakaalu muutus ühiskonnas. 	<ul style="list-style-type: none"> Küsitlus 2018: Tihe koostöö küla sees 16,9 %, tihe koos-töö teiste küladega 7,6 %. 1171 külavanemat ja 1200 külaseltsi (2017) 46% elanikkonnast 	2021	
3.2 Omavalitsustes on välja kujunenud külade/kogukondade kaasamise ja koostöö mudelid.	<ul style="list-style-type: none"> KOVide arv, kus on rakendatud kogukondade koostöö mudelit (külavanema statuut, külaelu komisjon, külade rahastamise kord, külaelu toetav ametnik, külade ümarlaud või ühendus) 	<ul style="list-style-type: none"> Omavalitsuste kaardistus 2019: Külavanema statuut 53,7% Valitud külavanemad 50% Volikogu komisjon 63,6% Rahastamise kord 86,4% Toetav ametnik 59,1% Ümarlaud/ ühendus 50% 	2020	

<p>4.1 Külades ja kogukondades on tõusnud võimekus luua eeldusi töökohtade tekkeks ja kogukonnateenuste pakkumiseks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Külamajade poolt pakutavate teenuste ja töökohtade arvu muutus maapiirkondades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2019 pole baastase teada 	<p>2022</p>	
--	---	--	-------------	--

Uue arengukava koostamiseks viiakse läbi tulemuslikkuse hindamine ning käivitatakse eesmärkide ja tegevuskava ümber vaatamine hiljemalt aastal 2024.